ژیاننامەی نەوشیروان مستەفا

نەوشیروان مستەفا ئەمین (لەدایکبووی 1944 لە سلێمانی) ڕێکخەری گشتیی بزووتنەوەی گۆڕان و جێگری سکرتێری گشتیی پێشووی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان و درووستکەری باڵی ڕیفۆرم بوو لە یەکێتی نیشتیمانی کوردستان، دوای ئەوەی نەیتوانی ڕیفۆرم لەنێو یەکێتیدا بکات لە ساڵی 2006 وازی لە کاری حیزبیی هێنا و دەستی کرد بە کاری ڕاگەیاندن.
لە ساڵی 2009 دا بۆ هەڵبژاردنی پەرلەمانی کوردستان نەوشیروان مستەفا لەگەڵ هەڤاڵەکانی بە لیستێکی نوێ و بەناوی لیستی گۆڕانەوە دەستیان کردەوە بە کاری سیاسی.

ژیان

نەوشیروان مستەفا لە ساڵی 1944 لە گەڕەکی سەرشەقام (بەرخانەقا)ی شاری سلێمانی لە بنەماڵەیەکی ناسراو و ڕۆشنبیری ئەو شارە لە دایك بووە.
نەوشیروان مستەفا وەك هاوڕێ نزیکەکانی دەگێڕنەوە سەرەتای شەستەکانی سەدەی ڕابوردوو دەستی بە کاروچالاکی سیاسی کردووە، یەکەم وێستگەی ژیانی سیاسیشی یەکێتیی قوتابیانی کوردستان بووە.

قوتابخانەی سەرەتایی و ناوەندی و دواناوەندی لە شاری سلێمانی تەواوکردووە، پاشان لە ساڵی 1967 کۆلێژی زانستە سیاسییەکانی لە زانکۆی بەغدا تەواو کردووە، لە سەرەتای ساڵانی شەستەکانی سەدەی ڕابوردووە وە لە ڕیزەکانی یەکێتی قوتابیانی کوردستان چالاکانە کاری کردووە.

لە ساڵانی 1963 و 1964 بۆتە ئەندامی سکرتاریەتی یەکێتیی قوتابیانی کوردستان، هەر لەو ماوەیەدا بۆتە ئەندام لە پارتی دیموکراتی کوردستان. لە ساڵی 1967 بۆتە ئەندامی لقی سلێمانیی پارتی دیموکراتی کوردستان.

نەوشیروان مستەفا، پێشتر جێگری سکرتێری گشتیی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان بوو، لە ساڵی 1981 خێزانی پێکەوە ناوە، خێزانەکەی خوشکەزای ڕەفعەتی مەلای هاوڕێی دێرینی شاخ و شاریەتی.

بنەماڵە

نەوشیروان خاوەنی دوو کوڕ و کچێکە بەناوەکانی (نما، چیا، چرا).
نما کۆلێژی کارگێڕی و ئابووری لە لەندەن تەواوکردووە.

چیاش، پاش تەواوکردنی کۆلێژ لە لەندەن ڕوویکردۆتە ئەمریکا بە مەبەستی خوێندنی ماجستێر.

چرای کچیشی لە لەندەن دەخوێنێ، بۆ تەواوکردنی کۆلێژی پزیشکی لە بەریتانیا.

بەپێی قسەی ڕەفعەتی مەلا کە هاوڕێیەکی نزیکی نەوشیروان مستەفایە و ماوەی زیاتر لە 40 ساڵە دەیناسێت" بنەماڵەی نەوشیروان مستەفا بنەماڵەیەکی ناسراوی شاری سلێمانی بوون و باوکی پیاوێکی ڕۆشنبیر بووە، خاوەنی کتێبخانەیەکی گەورە بووە لە ماڵەکەیدا ."
بە بڕوای ئەو هاوڕێ دێرین و نزیکەی نەوشیروان مستەفا هەر ئەمەش کاریگەری لەسەر ژیانی نەوشیروان مستەفا داناوە بەتایبەت لە رووی ڕۆشنبیری و سیاسییەوە، ڕەفعەتی مەلا دەڵێت: " بۆیە کاک نەوشیروان، هەر لە منداڵییەوە سوودی لەو کتێبخانەیەی باوکی وەرگرتووە ئەمەش کاریگەری هەبووە لەسەر ڕۆشنبیری ئەو."

ئەو گەنجانەی ناو پارتی دیموکراتی کوردستان لە شاری سلێمانی کە دیارترینیان بریتی بوون لە (نەوشیروان مستەفا، ڕەفعەتی مەلا، شازاد سائیب و سمکۆ فەتحوڵا)، وەك چەند گەنجێکی چالاك و هەڵسوڕاو لە شەستەکاندا زیاتر سۆزیان بۆ باڵی مەکتەبی سیاسی هەبووە، دروستبوونی کۆمەڵەی ڕەنجدەران بە بڕوای ڕەفعەتی مەلا، ڕەگوڕیشەکانی دەگەڕێنەوە بۆ ناو گۆڤاری ڕزگاری کە لە ساڵی 1969 دا دەرچووە و نەوشیروان مستەفا خاوەنی ئیمتیازی ئەو گۆڤارە مانگانەیە بووە. لەبارەی ئەم گۆڤارەوە کە 13 ژمارەی لەماوەی زیاتر لە ساڵێکدا لێدەرچووە .
بەپێی وتەی هەندێ هاوڕێی نەوشیروان مستەفا گۆڤارەکە بە گۆڤاری ماوییەکان ناسرا بوو، رەفعەتی مەلا دەڵێ" دیارە ئێمە بازنەیەکی رۆشنبیریمان هەبوو لە شاری سلێمانی، کە زۆرجار لە بارەگای گۆڤاری ڕزگاری کۆدەبووینەوە. کە لەلایەن ئەو گەنجە شۆڕشگێرانەی ئەو سەردەمەوە ئەم حەلەقانە دروستکرابوون و کاك نەوشیروان دەوری سەرەکی هەبووە تێیدا، کە لەو گەنجانەی ئەو سەردەمە کاك

نەوشیروان بوو، مەحموودی مەلا عزەت بوو، فوادی مەلا مەحموود بوو، سمکۆ فەتحوڵڵا بوو، من و حەمە چاوشین و کۆمەڵێك گەنجی تر بووین کە مام جەلال دەهات محازەراتی دەداینێ. لەو موحازەتانەدا زیاتر وەك باو بوو کتێبەکانی ماومان دیراسە دەکرد". رەفعەتی مەلا لە درێژەی قسەکانیدا دەڵێت" ئەم حەلەقە رۆشنبیریانە لە کۆتایدا بووە بنەمایەك بۆ دروستبوونی کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان."

بەپێی وتەی ڕەفعەت پاش بەیانی ئازار ئەوان هەموو دووردەخرێنەوە لە سلێمانی بۆ خوارووی عێراق و پاشان لە بەغدا یەك دەگرنەوە .

ئیدی لەو سەردەمەدا نەوشیروان مستەفا بەرەو نەمسا بە مەبەستی خوێندن و دوورکەوتنەوە لە هەڕەشەکانی ئەو سەردەمەی حکومەتی عێراقی بە ڕێدەکەوێت کە لەو سەردەمەدا لەلایەن حکومەتی عێراقییەوە سزای لە سێدارەدانی بۆ دەرچووە.

لە نەمسا پاش تەواوکردنی ماجستێر سەرقاڵی خوێندنی دکتۆرا دەبێت لە بواری یاسا نێودەوڵەتییەکاندا، بەڵام بۆ دامەزراندی یەکێتیی نیشتمانی واز لە خوێندنەکەی دێنێت و دەگەڕێتەوە کوردستان .

لێرە بەدواوە ئیدی نەوشیروان مستەفا وەك سەرکردەیەکی دیار بە تەواوی دەردەکەوێت کە هەم سکرتێری کۆمەڵە و هەم جێگری سکرتێری گشتیی یەکێتیی نیشتمانی کوردستان دەبێت .

بە بارەکەی تریشیدا ژیانی پێشمەرگایەتی و خەباتی چەکداری نەوشیروان مستەفا بەمجۆرە بە تەواوەتی دەست پێدەکات. نەوشیروان مستەفا لەگەڵ کۆمەڵەی ڕەنجدەران کە لە ساڵی 1972 بە تەواوی ئیعلانی دامەزراندنی دەکرێ بە وتەی هاوڕێکانی لەو ماوەیەی لە نەمساش بووە دانەبڕاوە و پەیوەندی هەبووە .

بە وتەی ڕەفعەتی مەلا دروست بوونی کۆمەڵەی ڕەنجدەران پاش ئەوە دێت کە باڵی مەکتەبی سیاسی دەگەڕێتەوە نێو پارتی ئیتر ئەو برادەرانە بریاریاندا تەنزیمێکی مارکسی-لینینی دروست بکەن ئەوە بوو کۆمەڵەیان دروست کرد. پاش گەڕانەوەی لە نەمسا و دەستپێکردنەوەی شۆڕشی چەکداری نەوشیروان مستەفا دەبێتە سکرتێری کۆمەڵەی ڕەنجدەران، کە وەك باڵێك لە ناو باڵەکانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان کە تازە دامەزراوە کاردەکات. جگە لە خەباتی چەکداری و پێشمەرگایەتی نەوشیروان مستەفا لەگەڵ ئەوەشدا ئەو کاتە کە گۆڤاری کۆمەڵە دەرچووە، زۆربەی نووسینەکانی خۆی لەوێ بڵاودەکردەوە.

نەوشیروان مستەفا ئەو کتێبانەی بە درێژایی تەمەنی کە نووسیونی بریتی بوون لە نووسینەوەی مێژوو و یادەوەرییەکان، لەمبارەیەوە حەمە تۆفیق پێی وایە هۆکاری دەستبردنی نەوشیروان مستەفا بۆ نووسینەوەی مێژوو و یادەوەرییەکانی زیاتر پەیوەندی بە حەزی خۆیەوە هەبووە نەك شتێکی تر، ئەو دەڵێ "نەوشیروان زۆر حەزی لە مێژووە، بۆیە زیاتر لەو بوارە نووسیویەتی". لەمبارەیەوە چەندین کتێبی هەیە لەوانە (کورد و عەجەم، حکوومەتی کوردستان، لە کەناری دانوبەوە بۆ خڕی ناوەزەنگ، کورد لە گەمەی سۆڤێتیدا،

پەنجەکان یەکتری دەشکێنن، ژیانی بە تەمەنترین ڕۆژنامەی کوردی لە 1926-1983). نەوشیروان مستەفا زیاتر حەزی لە گۆرانییە فۆلکلۆرییە کوردییەکانە، بەتایبەت حەزی لە لاوك و حەیرانە ناو بەناو خۆشی لەبەر خۆیەوە دەیڵێت. ڕەفعەتی مەلاش جەخت لەوە دەکاتەوە کە کاك نەوشیروان زۆر موهتەم نییە بۆ خواردن، بەتایبەت لە هاویندا زیاتر حەزی لە تەماتە و خەیارە قاژی دەکات و دەیخوات .

لەلای خۆیەوە حەمە تۆفیق ڕەحیم کە جگە لەوەی کە ئێستا ئەندامی ئەنجومەنی کۆمپانیای وشەیە، بە وتەی خۆی زیاتر لە ۱۱ ساڵ پێشمەرگایەتیشی لەگەڵ نەوشیروان مستەفا بەسەر بردووە، لە ساڵی 1979 تاوەکو 1991. ئەویش جەخت لەوە دەکاتەوە کە نەوشیروان زۆر موهتەم نییە بە خواردن، نەوشیروان مستەفا وەك هاوڕێکانی باسی دەکەن کەسێکی سادەیە، بەڵام لەگەڵ ئەوەشدا زوو توڕە دەبێت .

حەمە تۆفیق ڕەحیم لەمبارەیەوە دەڵێ "کەسێکی زۆر سادەیە بەڵام کەمێك توڕەیە". سەبارەت بەوەی کە بە چ شتێك یان لە چ حاڵەتێکدا توڕە دەبێت، عەلی کەریمی کە یەکێکی ترە لە هاوڕێکانی کە لە سەردەمی شاخ ناسیویەتی دەڵێت "جاری وا هەیە بە هەموو شتێك توڕە دەبێ و جاری واش هەیە بە هیچ شتێك توڕە نابێ".

یەکێك لە هیوایەتەکانی نەوشیروان مستەفا وەك هاوڕێکانی باسی دەکەن، جگە لە نووسینەوەی مێژوو، ژیانکردنە لەگەڵ بەخێوکردنی مریشك و کەو و ئاژەڵە کێوییەکانی وەك ئاسك و چەند ئاژەڵێکی تر.

کتێبە چاپکراوەکانی

لە کەناری دانوبەوە بۆ خای ناوزەنگ، دوخی سیاسی لە کوردستانی عێراق لە سالی 1975 تاکو 1979، (کوردستان ـ زەرگەتە: 1997)

پەنجەکان یەکتری دەشکێنن، دوخی سیاسی لە کوردستانی عێراق لە سالی 1979 تاکو 1983، (کوردستان ـ زەرگەتە: 1997)

خولانەوە لە بازنە دا، دوخی سیاسی لە کوردستانی عێراق لە سالی 1984 تاکو 1988، (کوردستان: 1999)

کورد و عەجەم، (کوردستان ـ زەرگەتە: 1992)

حکومەتی کوردستان: کورد لە گەمەی سوڤیەت دا، (کوردستان: 1993)

میرایەتی بابان لە نێوان بەرداشی ڕوم و عەجەم دا، (کوردستان: 1998)

کوردستانی عێراق: سەردەمی قەلەم و موراجەعات، 1928-1932(کوردستان ـ زەرگەتە: 2000)

ژیان، بەتەمەنترین روژنامەی کوردی 1926 -1938 (کوردستان ـ زەرگەتە 2002)

ژیان، چەند لاپەرەیەك لە مێژووی رۆژنامەوانیی کوردی 1938 -1958 (کوردستان ـ زەرگەتە: 2006)

کارەساتی هەکاری، (کوردستان ـ زەرگەتە: 1981)

کێشەی پارتی و یەکێتی، (کوردستان ـ زەرگەتە: 1995)

ئێمە و ئەوان، (کوردستان ـ زەرگەتە: 2009)

بەدەم ڕێگاوە گوڵچنین، (چوار بەرگ)

ئەدەب و تاریخی کوردی، (کوردستان ـ زەرگەتە: 2012)

ژیان ئاوایی

لە بەرەبەیانی 19ی ئایاری 2017 نەوشیروان مستەفا لەشاری سلێمانی کۆچی دوایی کرد.